

กระดังงาไทย

วงศ์ ANNONACEAE

Cananga odorata (Lam.) Hook.f. & Thomson var. *odorata*

ชื่ออื่น : กระดังงา, กระดังงาใบใหญ่ , กระดังงาใหญ่ , สะบันงา , สะบันงาดั้น

ไม้ต้น

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 18(30) ม. เรือนยอดเกะกะ มีทั้งกิ่งแผ่กว้างในแนวนอนหรือปลายห้อยลง แตกกิ่งดกใกล้ที่ปลายลำต้น แหลมเรียว เปลือกสีเทาอ่อน เรียบ เปลือกในสีเหลืองอ่อน มีเส้นใย

ใบ : ใบแก่แผ่แบนหรือห้อยลง รูปขอบขนานถึงรูปไข่แคบ กว้าง 4-8 ซม. ยาว 8-20 ซม. ปลายเรียวแหลมสั้น โคนกลมถึงทู่หรือค่อนข้างรูปหัวใจตื้น เบี้ยวเล็กน้อย กิ่งอ่อนมีขนเล็กน้อย ใบแก่คล้ายแผ่นหนังมันเงาด้านบน เกือบทั้งสองด้าน หรือมีขนกระจายบนเส้นใบ มักมีขนต่อมเล็กๆ ที่ง่ามเส้นใบ เส้นกลางใบเป็นร่องด้านบน เส้นใบ 8-11 คู่ ทำมุมแหลมชันกับเส้นกลางใบ นูนทั้งสองด้าน เส้นใบย่อยเล็กละเอียด เห็นชัดทั้งสองด้าน ก้านใบยาว 1-1.7 ซม. มีขนละเอียด

ดอก : ขนาดถึง 8 ซม. สีเขียวอ่อน ตอนแรกไม่มีกลิ่นสีจะค่อยๆเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทองและกลิ่นหอมมาก เมื่อดอกแก่ ออกเป็นช่อสั้นห้อย ไม่แตกแขนง ก้านช่อดอกแข็ง ยาวถึง 3 ซม. ออกตรงซอกใบล่างๆ หรือตามกิ่งเปล่า กลีบเลี้ยง 3 กลีบ รูปไข่ยาวประมาณ 7 มม. ปลายโค้งกลับ โคนเชื่อมกัน ไม้ซ้อนกัน มีขนทั้งสองด้าน กลีบดอก 6 กลีบ คล้ายสายเข็มขัดแคบ ค่อนข้างเท่ากัน กว้าง 0.5-1 ซม. ยาว 3-8 ซม. ค่อยๆยาวขึ้น ห้อยลงหรือบานออกแต่ไม่ซ้อนกัน มีขนเล็กน้อยทั้งสองด้าน มีจุดสีน้ำตาลอมม่วงที่โคนด้านใน เกสรเพศผู้จำนวนมาก ยาวประมาณ 3 มม. เป็นแถบแคบ ปลายแหลมสั้น เป็นก้อนแน่นคล้ายหมอนล้อมเกสรเพศเมียหลายอัน รูปขอบขนานยาวประมาณ 4 มม. แนบชิดกัน ก้านเกสรเพศเมีย ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบองเชื่อมกัน

ผล : ยาว 1.5-2.5 ซม. ก้านผลยาว 1.2-1.8 ซม. ออกเป็นช่อแน่นมีถึง 20 ผล ตัวผลรูปไข่ถึงรูปขอบขนานหรือรูปไข่กลับ เกือบเรียบ สีเขียวเข้ม เมื่อสุกสีออกดำ ผันงผลบาง ด้านในนุ่ม เมล็ดแข็งสีน้ำตาลมีถึง 12 เมล็ด เรียง 2 แถว มีเยื่อเป็นน้ำมันหุ้ม

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปในภาคใต้ ในป่าดิบ ส่วนมากขึ้นตามชายป่า นิยมปลูกประดับตามถนนหรือในสวน แต่ละดอกใช้เวลาหลายสัปดาห์กว่าจะโตเต็มที่หลังจากบาน และมีกลิ่นหอมเมื่อแก่แล้ว พบ 2 ไร่ที่ ไม้ป่าจะหาซื้อแตกต่างจากไม้ปลูกยาก แต่จะมีเรือนยอดแคบกว่า มีกิ่งห้อยน้อย ดอกมีกลิ่นอมเปรี้ยว ผลและเมล็ดเล็กกว่า

อ้างอิงข้อมูล : ไซมอน การ์ดเนอร์ พินดา สิทธิสุนทร และก่องานดา ชยามฤต. ไม้ป่าภาคใต้เล่ม 1. ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ ; 2559 (หน้า 98)
ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557 กรุงเทพฯ : สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557 (หน้า 107)

ภาพประกอบ : Flickr by (Ahmad Fuad Morad), www.plantsofasia.com , https://hiveminer.com, http://medicinal-thaiherbs.blogspot.com